

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΑΘΗΝΑ, 19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΚΗΛΙΔΑ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ, ΧΡΟΝΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΗΜΕΡΑ

Η βύθιση του δεξαμενόπλοιου «ΑΓ. ΖΩΝΗ II» στο Σαρωνικό ακολουθήθηκε από εκτεταμένη διαρροή πετρελαϊκών υδρογονανθράκων, άγνωστης μέχρι σήμερα ποσότητας, με αποτέλεσμα τον σχηματισμό μεγάλης έκτασης πετρελαιοκηλίδας και την σημαντική ρύπανση του θαλασσίου οικοσυστήματος. Ο χρόνος απόκρισης της πολιτείας όσον αφορά την αξιολόγηση του μεγέθους του ατυχήματος, των ενεργειών ελέγχου και περιορισμού της πετρελαιοκηλίδας αλλά και της ενημέρωσης του κοινού εκ του αποτελέσματος κρίθηκαν ετεροχρονισμένες και μη επαρκείς, με αποτέλεσμα την επέκταση της ρύπανσης και περαιτέρω υποβάθμιση του ήδη βεβαρημένου θαλασσίου περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του κόλπου.

Επιπτώσεις στο οικοσύστημα

Οι πετρελαϊκοί υδρογονάνθρακες προκαλούν βλάβη στην πανίδα και χλωρίδα της περιοχής μέσω φυσικής επαφής, κατάποσης, εισπνοής, απορρόφησης και μείωσης της διαπερατότητας του φωτός.

Οι πλαγκτονικοί οργανισμοί, όπως ο γόνος των ψαριών και οι προνύμφες διάφορων ασπόνδυλων, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στην ρύπανση από αργό πετρέλαιο, καθώς παρασύρονται από τα ρεύματα του νερού μαζί με τις μάζες πετρελαίου καταναλώνοντας τα σταγονίδια αυτών που αιωρούνται.

Ιδιαίτερα ευαίσθητα επίσης είναι και τα οστρακοειδή, καθώς όσα καταφέρουν να επιβιώσουν από την έκθεση στο πετρέλαιο, φιλτράροντας μεγάλους όγκους νερού για να προσλάβουν την τροφή τους, θα συσσωρεύσουν υψηλά επίπεδα ρύπων στο σώμα τους.

Τα ψάρια της περιοχής αναμένεται να επηρεαστούν άμεσα καθώς τρέφονται με επιβαρυσμένους οργανισμούς αλλά και από την πρόσληψη πετρελαίου μέσω των βράγχιών τους.

Σημαντικά θα επηρεαστούν και τα θαλάσσια πτηνά μέσω φυσικής επαφής, κατάποσης και εισπνοής πετρελαίου. Ιδιαίτερα για τα θαλασσοπούλια, η πιθανότητα επιβίωσής τους μετά από μία βουτιά σε ρυπασμένα από υδρογονάνθρακες νερά είναι σχεδόν μηδενική, καθώς αντικαθίσταται η μονωτική στοιβάδα αέρα ανάμεσα στα πούπουλα και το δέρμα, η οποία διατηρεί ελαφρύ και ζεστό ένα πτηνό, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η πτητική τους ικανότητα, η αναζήτηση τροφής, η επίπλευση στο νερό αλλά και η διατήρηση της θερμοκρασίας τους οδηγώντας τα σε φαινόμενα υποθερμίας.

Η ρύπανση θα μεταφερθεί μέσα από την τροφική αλυσίδα στους ανώτερους ζωικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου και του ανθρώπου, ως αποτέλεσμα των φαινομένων της βιοσυσώρευσης, βιομεταφοράς και βιομεγέθυνσης, δεδομένου ότι ορισμένες ενώσεις των υδρογονανθράκων έχουν την τάση να αποθηκεύονται στους λιπαρούς ιστούς και τα ζωτικά όργανα χωρίς να μεταβολίζονται. Αυτό σημαίνει ότι οι οργανισμοί που βρίσκονται πιο ψηλά στην τροφική αλυσίδα έχουν την τάση να συσσωρεύουν μεγαλύτερες

ποσότητες ενώσεων υδρογονανθράκων στον οργανισμό τους όσο μεγαλώνει το διάστημα στο οποίο τρέφονται με επιβαρυσμένους οργανισμούς.

Η δυνατότητα και ο χρόνος ανάκαμψης του οικοσυστήματος

Για την ανάκαμψη του οικοσυστήματος εκτιμάται ότι θα χρειαστούν αρκετά χρόνια. Έχει αποδειχθεί ότι πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις της διαρροής πετρελαίου στο οικοσύστημα, λαμβάνουν χώρα μακροπρόθεσμα και άλλες, όπως η διατάραξη της δομής των τροφικών σχέσεων, οι οποίες μπορεί να είναι πολύ πιο επιβλαβείς για τα ψάρια και την λοιπή υδρόβια πανίδα.

Ωστόσο, επειδή κάθε κατάσταση είναι μοναδική και εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή, τα χαρακτηριστικά και την ποσότητα της διαρροής, ορισμένες περιοχές δύναται να ανακάμψουν σε μερικές εβδομάδες, ενώ άλλες θα χρειαστούν μέχρι και 10 χρόνια. Θα χρειαστεί γνώση της ακριβούς ποσότητας και σύστασης του πετρελαίου και των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για την απορρύπανση (δεδομένου ότι αν χρησιμοποιήθηκαν χημικά και αυτά έχουν επιπτώσεις και χρόνο απομάκρυνσης τους από το περιβάλλον), ώστε να έχουμε μία εικόνα της πραγματικής επίπτωσης και του χρόνου αποκατάστασης. Σε κάθε περίπτωση, για το συγκεκριμένο ατύχημα δεν είναι ρεαλιστικό να μιλάμε για χρόνους αποκατάστασης των 20-25 ημερών.

Προστασία της δημόσιας υγείας

Πέρα από τις άμεσες και έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, υπάρχουν σαφείς επιπτώσεις και στην δημόσια υγεία. Όπως αναφέρει στην ανακοίνωσή του το ΚΕΕΛΠΝΟ, δεν θα πρέπει ο κόσμος να κολυμπά στις περιοχές που έχουν ρυπανθεί (κατά κύριο λόγο οι παραλίες της Πειραιϊκής, Παλαιού Φαλήρου, Γλυφάδας και Βούλας), ενώ δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται η πιθανότητα εισαγωγής των πετρελαϊκών υδρογονανθράκων στην τροφική αλυσίδα. Με δεδομένο ότι ο άνθρωπος βρίσκεται στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας είναι προφανές ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο πότε και με ποιόν τρόπο θα επιτραπεί η αλιεία αλλά και σε ποια έκταση θα πρέπει να εφαρμοστούν τα μέτρα ελέγχου, καθώς οι μεγαλύτεροι οργανισμοί όπως τα ψάρια μπορούν να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις.

Περιβαλλοντική ζημία

Δεδομένου ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί εθνικό πλούτο, περιστατικά εκτεταμένης ρύπανσης και μαζικής καταστροφής του όπως αυτό, αποτελούν περιβαλλοντικά εγκλήματα με επιπτώσεις σε ολόκληρη την κοινωνία και την οικονομία. Για το λόγο αυτό, μετά την απόλυτη προτεραιότητα των ενεργειών απορρύπανσης της περιοχής όσο το δυνατόν γρηγορότερα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να πραγματοποιηθεί:

- Διερεύνηση των συνθηκών του ατυχήματος από τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να εντοπιστούν οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτό, ώστε αφενός να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή τους στο μέλλον, και αφετέρου να αποδοθούν ευθύνες όπου αυτές αναλογούν
- Διερεύνηση της ταχύτητας της ανταπόκρισης της πολιτείας και της αποτελεσματικότητάς της, με σκοπό την βελτίωσή της για επόμενα περιστατικά
- Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της ανταπόκρισης στο συμβάν από τους λοιπούς αρμόδιους φορείς.

Σημαντικό είναι επίσης να υπάρχει επίσημη ενημέρωση σχετικά με την πρακτική διαχείριση των αποβλήτων που προκύπτουν από τις διαδικασίες απορρύπανσης, τα οποία χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα και κατά επέκταση η διαχείρισή τους (συλλογή, μεταφορά και τελική επεξεργασία) θα πρέπει να πραγματοποιείται από κατάλληλα αδειοδοτημένες εταιρείες διαχείρισης επικινδύνων.

Η σημασία της πρόληψης

Για την Ελλάδα η προστασία της βιοποικιλότητας και του φυσικού περιβάλλοντος θα πρέπει να αποτελεί απόλυτη προτεραιότητα, ως εθνικός πλούτος. Η εκ του αποτελέσματος κρινόμενη αδυναμία αποτελεσματικής ανταπόκρισης του κρατικού -και όχι μόνο- μηχανισμού στο ατύχημα, προκαλεί τεράστια

ανησυχία στη σκέψη για ανάλογο ατύχημα μεγαλύτερης κλίμακας στο μέλλον, πόσο μάλλον σε περίπτωση που προχωρήσουν τα σχέδια για εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Με δεδομένο ότι το συγκεκριμένο ατύχημα ήταν μικρό και συνέβη σε σχεδόν «ιδανικές» συνθήκες (σχετικά καλός καιρός, μικρή απόσταση από την στεριά και το κεντρικό λιμάνι της χώρας), οι επιπτώσεις που έχουν αρχίσει να διαφαίνονται είναι δυσανάλογα μεγάλες. Είναι λοιπόν κρίσιμης σημασίας το παρόν ατύχημα να μην ξεχαστεί στο απώτερο μέλλον όταν θα έχουν αντιμετωπιστεί όλες οι άμεσες επιπτώσεις στο τοπικό οικοσύστημα αλλά να αποτελέσει αφορμή για κοινωνική και πολιτειακή κινητοποίηση προκειμένου να αναπτυχθούν προληπτικά μέτρα δράσης και σχέδια άμεσης αντιμετώπισης παρόμοιων συμβάντων.

Προτάσεις για την επόμενη μέρα

- Αναθεώρηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου με σκοπό την ισχυροποίηση τόσο της αποτελεσματικότητας του πλαισίου ελέγχου της αξιοπλοΐας των πλοίων όσο και των μηχανισμών ελέγχου για το περιβάλλον συνολικά.
- Άμεση επικαιροποίηση σχεδίων διαχείρισης και καταπολέμησης της ρύπανσης από θαλάσσιο ατύχημα που έχουν σχεδιαστεί από τις υπηρεσίες (Λιμενικές αρχές, Διεύθυνση Προστασίας Θαλασσίου Περιβάλλοντος) του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου και συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Παράλληλα στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξετασθεί:
 - ο Ο ρόλος των τοπικών κοινωνιών στην αντιμετώπιση ενός περιστατικού ρύπανσης και η εφαρμογή δράσεων ενημέρωσης του κοινού και προώθησης της ενεργού συμμετοχής του σε περιπτώσεις ρύπανσης.
 - ο Ο καθορισμός των διαύλων «υψηλού κινδύνου» και η εφαρμογή μέτρων όπως η συστηματικότερη επιτήρηση (άμεση και έμμεση μέσω ηλεκτρονικών μέσων VTS, VMS, AIS) των περιοχών αυτών και η προσαρμογή των τοπικών σχεδίων δράσης και αντιμετώπισης θαλάσσιων ατυχημάτων.
 - ο Ο καθορισμός «ασφαλών καταφυγίων» για τα πλοία στην περίπτωση δυσμενών καιρικών και ο σχεδιασμός δράσεων προληπτικής (έντυπα μέσα) και άμεσης (με ηλεκτρονικά μέσα) ενημέρωσης πλοιοκτητών και καπετάνιων.
 - ο Η ανασκόπηση και αξιολόγηση των δράσεων αναζήτησης ελληνικών ή ξένων πλοίων υπαίτιων ρύπανσης της θάλασσας και η επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων.
- Άμεση ανασκόπηση και επικαιροποίηση των «Σχεδίων Δράσης» και των υποχρεώσεων που απορρέουν για τη χώρα μας από την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών (European Maritime Safety Agency) και Μεσογειακών (Regional Centre Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea – UNEP/MAP/REMPEC) Κανονισμών και Συνθηκών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ρύπανσης που προέρχεται από τα πλοία.
- Διενέργεια εκτεταμένων εκπαιδεύσεων και ασκήσεων μεγάλης κλίμακας σε εθνικό επίπεδο.

Η Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας θέτει το κατάλληλα καταρτισμένο επιστημονικό δυναμικό στη διάθεση της Κυβέρνησης και των λοιπών αρμόδιων φορέων, προκειμένου να υποστηρίξει και συνεισφέρει με συγκεκριμένες προτάσεις για την προστασία της βιωσιμότητας του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας του (υδατικού και χερσαίου), τόσο αναφορικά με ανάλογα περιστατικά ρύπανσης, όσο και σε γενικότερο επίπεδο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

ΕΠΠΕ (Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας)

Η Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας (Ε.Π.Π.Ε.) αποτελεί επιστημονικό σωματείο πανελλαδικής έκτασης των Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων. Ιδρύθηκε το 1995 από απόφοιτους του Τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μεταξύ άλλων, σκοποί του σωματείου είναι α) η ανάληψη πρωτοβουλιών και η συμμετοχή σε κάθε προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας και β) η διαρκής επιμόρφωση και βελτίωση της επιστημονικής κατάρτισης των μελών του και η διάδοση και προαγωγή της περιβαλλοντικής επιστήμης στην χώρα μας. Σύμφωνα με το ΠΔ 405/1995 (ΦΕΚ 227/Τ/Α/6.11.1995), άρθρο 1, ως περιβαλλοντολόγος χαρακτηρίζεται μόνο ο απόφοιτος του Τμήματος «Περιβάλλοντος» του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Περισσότερες Πληροφορίες: www.eppe.gr, e-mail: grammateia@eppe.gr, τηλ: 6945163305